

SPRAWOZDANIE Z IX SEMINARIUM POLSKIEJ MYŚLI PEDAGOGICZNEJ *PATRIOTYZM PO ROKU 1989: MIĘDZY PRAWEM DO NARODOWEJ TOŻSAMOŚCI A JEGO ZAWSTYDZANIEM*, KRAKÓW, 22 LISTOPADA 2024 ROKU

Dnia 22 listopada 2024 roku odbyło się IX Seminarium Polskiej Myśli Pedagogicznej, zatytułowane *Patriotyzm po roku 1989: między prawem do narodowej tożsamości a jego zawstydzaniem*. Uczestnicy po raz kolejny spotkali się w pięknej sali witrażowej Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Seminarium rozpoczęła inicjatorka i organizatorka cyklu, prof. dr hab. Janina Kostkiewicz, gości powitał również dyrektor Instytutu Pedagogiki, dr hab. Jacek Bylica, prof. UJ. Spotkanie naukowe było również okazją do świętowania i podziękowań związanych z wydaniem 10 numeru czasopisma „Polska Myśl Pedagogiczna” oraz 20-leciem pracy prof. Janiny Kostkiewicz w Instytucie Pedagogiki UJ.

Część naukową pierwszej sesji seminarium, zatytułowaną *Patriotyzm w prze-strzeni edukacji po roku 1989*, rozpoczął wprowadzający głos prof. dr hab. Janiny Kostkiewicz, która przedstawiła współczesne problemy związane z wychowaniem politycznym, stanowiącym jeden z aspektów wychowania społecznego. Autorka zastanawiała się nad patriotyzmem współczesnych polskich polityków, zauważając brak wzorców oraz brak wypracowanych rozwiązań istotnych kwestii patriotycznych. Jako następny głos zabrał prof. dr hab. Stanisław Gałkowski, które wygłosił referat pt. *Patriotyzm jako cel wychowania*. Wskazał w nim, że podstawą autoidentyfikacji człowieka jest kultura, w której ten się wychował, a zatem patriotyzm jest szacunkiem do samego siebie, do tego, co człowieka

stworzyło. Jako taki zatem pozostaje w ścisłej łączności z wychowaniem, jest konieczny dla budowania postaw obywatelskich i tym samym dla rozwoju społecznego. W kolejnym referacie prof. dr hab. Ryszard Skrzyniarz rozważał kwestie dekonstrukcji pamięci historycznej w III Rzeczypospolitej. Podkreślał usuwanie z podstawy programowej bazowych informacji o historii Polski, stosowanie różnego rodzaju nadreinterpretacji historii, które nie mają umocowania w faktach. Następnie dr Aldona Molesztak przedstawiła referat na temat *Kwestionowania prawa Polaków do patriotyzmu w publicystyce po roku 1989*, w którym wskazała na duże zróżnicowanie rozumienia patriotyzmu na łamach „Gazety Wyborczej” w latach 90. XX wieku. Jako ostatni podczas pierwszej sesji wystąpił dr hab. Marek Rembierz, który zaprezentował wystąpienie pt. *Patriotyzm po roku 1989 jako problem pedagogiczny i problem pedagogiki – aksjologiczne perspektywy, wzorce i dylematy*, podkreślając w nim, że patriotyzm to akt woli mający na celu uczynienie czegoś dla dobra powszechnego.

Drugą sesję, zatytułowaną *Idea patriotyzmu i konteksty jej rozwoju*, rozpoczęło wystąpienie dr hab. Wiesławy Sajdek, prof. UJD, dotyczące *Filozofii starożytnej jako źródła idei patriotyzmu oraz paradygmatów prześmiewczych wobec patriotyzmu społeczności słabszych politycznie*, w którym autorka wskazywała odejście we współczesności od patriotyzmu oświeconego (kiedy miłość ojczyzny jest ważniejsza od miłości rodziny). W kolejnym referacie dr hab. Maria M. Boużyk, prof. UKSW, zastanawiała się nad koniecznością odczytywania idei patriotyzmu w kontekście narodowym i historycznym, złożonością poczucia patriotyzmu, relacją pomiędzy patriotyzmem a sprawczością, uznając go ostatecznie za postawę moralną. Następnie ks. dr hab. Grzegorz Godawa, prof. UP JP II, przedstawił referat pt. *Idea patriotyzmu realizowana w szkołach polskich na świecie*, w którym na podstawie analiz programów szkół polskich za granicą ukazywał, w jaki sposób przeciwdziałają one zawstydzeniu czy ostudzeniu pozytywnych postaw wobec polskości. Zaś dr hab. Andrzej Ryk, prof. UP, mówił o patriotyzmie, który – oscylując między przeszłością a przyszłością – stanowi akt ludzki i postawę wobec otrzymanego dziedzictwa. Podkreślał wydziedziczenie części dziedzictwa pedagogiki polskiej, co skutkuje brakiem znajomości podstaw jej naukowej tożsamości. Następnie dr Dawid Wieczorek podjął temat współczesnych reinterpretacji i odsłon patriotyzmu w przestrzeni publicznej w Polsce po 1989 roku, akcentując, że współczesne wychowanie patriotyczne potrzebuje języka i środków, które lepiej trafiałyby do młodych ludzi, zaś sam patriotyzm powinien mieć charakter inkluzywny, a zatem funkcjonujący poza aktualnymi podziałami społeczno-politycznymi. Na zakończenie sesji dr hab. Dariusz Zając, prof. UKW, mówił o wychowaniu patriotycznym jako dziedzinie wychowania. Zwrócił uwagę, iż pojęcie to nie jest jasne, posiada wiele znaczeń, brak w teorii pedagogicznej określenia jego granic, a także określonych modeli czy teorii wychowania patriotycznego.

Trzecia sesja, zatytułowana: *Koncepcje patriotyzmu i drogi jego realizacji*, rozpoczęła się od wystąpienia dr hab. Alicji Żywczok, prof. UŚ, dotyczącego

losów i spuścizny Franciszka Blachnickiego oraz obecności w nich poczucia odpowiedzialności za polski naród. Następnie dr hab. Urszula Chęcińska, prof. US zaprezentowała referat dotyczący obecności patriotyzmu w życiu i twórczości Joanny Kulmowej. Następnie mgr Urszula Krzyżanowska, doktorantka z KUL, przedstawiła wizję edukacji Michała Justyna Bobrzyńskiego, akcentując te elementy, które służyły wychowaniu patriotycznemu i religijno-moralnemu. Na końcu tej sesji dr Katarzyna Sabat wygłosiła referat pt. *Nowa konstrukcja pamięci żołnierzy podziemia niepodległościowego po 1989 r. na przykładzie biografii Tadeusza Gajdy „Tarzana”*, pokazując jego życie, służbę ojczyźnie, a także współczesne działania prowadzące do upamiętnienia jego postaci.

Sesję czwartą poświęcono problematyce *Dróg realizacji wychowania patriotycznego*. Jako pierwszy wystąpił gość z Bratysławy, prof. PhDr. Mária Potočárová, PhD., prezentując referat pt. *Zdroje v chápaní patriotizmu a možnosti jej interpretácie vo výchove [Resources in the understanding of patriotism and the possibilities of its interpretation in education]*. Następnie dr hab. Janusz Wojtycza, prof. UAFM, opowiadał o harcerstwie jako organizacji – zarówno w kwestii celów, jak i metod oraz środków wychowania – od zawsze kształcącej w duchu patriotyzmu. Potem mgr Kamil Mostek z Uniwersytetu Śląskiego przedstawił analizę podręczników do edukacji wczesnoszkolnej z perspektywy występowania w nich treści patriotycznych. Na koniec zaś wystąpiła dr Renata Pater, która przedstawiła temat *Patriotyzm w kulturze pamięci a nowe wyzwania w edukacji*, starając się na przykładzie muzeum w Markowej pokazać nowoczesne sposoby dbania o pamięć i tożsamość, a tym samym realizację współczesnego wychowania patriotycznego.

Przedstawione referaty stanowiły przedmiot dyskusji, zarówno na forum po sesjach, jak i w kuluarach. Seminarium zgromadziło ponad 50 osób, wśród których, obok prelegentek i prelegentów, znaleźli się także słuchacze: pracownicy nauki, studenci i inni goście. Prowadzone w miłej atmosferze obrady doprowadziły do konkluzji, iż współcześnie wychowanie patriotyczne jest problemem istotnym, wymagającym szerszego rozpoznania i stosowania w praktyce edukacyjnej.

DOMINIKA JAGIELSKA
ORCID: 0000-0003-4633-0550
Kraków